

Źródła normatywności według Jana Dunsza Szkota

We współczesnej dyskusji na temat etycznej normatywności wskazuje się na trzy zasadnicze jej źródła: (1) normatywne wymogi płyną od nakazów autorytetu, który ma moc wydawania takich nakazów. Takie stanowisko interpretuje się jako woluntarystyczne; (2) według etycznego realizmu normatywne nakazy są prawdziwe, jeśli istnieją wewnętrznie normatywne bytowości czy fakty, które one w sposób poprawny opisują. Stąd realizm głosi, że istnieją realnie wartości, obowiązki czy racje i odrzuca różne formy sceptycyzmu, dotyczącego istnienia wewnętrznie normatywnych bytowości; (3) racjonalizm, według którego samoświadoma refleksja autonomicznego podmiotu sprawia, że zachowuje się on racjonalnie i to racjonalne zachowanie się podmiotu jest źródłem etycznej normatywności.

Dokonując próby zinterpretowania etyki Jana Dunsza Szkota przedstawię jego stanowisko w odniesieniu do powyższych trzech koncepcji. W jego etyce źródeł normatywności można szukać w (1) zewnętrznym autorytecie prawodawczym (woli Boga), w takim wypadku jego stanowisko byłoby pewnym typem woluntaryzmu i etyką Bożych przykazań. Odniosę się do (2) obiektywistycznego ugruntowania norm moralnych, charakteryzując Szkota koncepcją prawa naturalnego (prawa naturalnego w sensie ścisłym, sposobu uzasadnienia norm I i II tablicy Dekalogu, warunków odstępstw od pewnych norm moralnych II tablicy). (3) ukażę podmiotowe warunki źródeł normatywności – charakteryzując podmiot moralny jako wolny i racjonalny, a samą wolę według Szkota jako racjonalną władzę.

Podsumowując przedstawię pogląd Szkota jako typ teleologizmu, w którym przyjmuje się, że świat stworzony przez Racjonalnego Kreatora ma sens i cel, a podmioty moralne w nim działające są wolne, racjonalne i działające celowo, co wydaje się wystarczającym powodem uznania norm moralnych za obligatoryjne, a samą etykę za naukę normatywną.